

MĒS MAINĀM NOTEIKUMUS

atbildes uz “Ekonomistu apvienības” jautājumiem

2026. gada 6. augustā

1) Sabiedrības uzticēšanās valsts pārvaldei. Kā jūs palielināsi sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei?

Uzticēšanos nevar “panākt”, to var tikai nopelnīt. Valsts loma ir jāsamazina, tai ir jāpārstāj uzvesties kā visu zinošam centrālajam plānotājam un uzraugam. Kā labējie, mēs ticam individuālai atbildībai, decentralizācijai un subsidiaritātei. Birokrātija ir signāls, ka valsts neuzticas cilvēka spējai pašam pieņemt lēmumu, plānot sev optimālu rīcību un atbildēt par savas rīcības sekām. Birokrātija pieaug no dabiskas tiecības nodrošināties pret visu nevēlamo, potenciāli bīstamo, un, pēc centrālā plānotāja ieskatiem, nepareizo. Mēs laužīsim šo negatīvo spirāli, apzināti atsakoties no daudziem regulējumiem un to izpildes uzraudzības, kā arī realizēsim tautas politisko iesaisti un tādējādi līdzatbildību veicinošu programmu: atcelsim partiju finansēšanas likumu, mazināsim referenduma ierosināšanas sliekšni, padarīsim pašvaldību referendumus reāli saistošus, ieviesīsim tiešas mēru vēlēšanas, mainīsim Saeimas un pašvaldību vēlēšanu sistēmu, lai balsotu par konkrētiem cilvēkiem.

2) Valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldība. Vai atbalstāt valsts kapitāldaļu turētāja funkciju koncentrēšanu vienotā, profesionālā un no nozaru ministriju politiskās vadības nodalītā valsts kapitāldaļu pārvaldības institūcijā — jā vai nē? Ja jā, norādiet institūcijas darbības apjomu (t. sk. pārvaldāmo kapitālsabiedrību loku, institūcijas vadības un uzraudzības iecelšanas kārtību, finansēšanas modeli u. c.). Ja nē, nosauciet alternatīvu modeli, kas nodrošinās vienotus īpašnieka standartus un novērsīs ministriju interešu konfliktu starp politikas veidotāja, regulatora un uzņēmuma īpašnieka lomām.

Nē — kapitāldaļu turētāja funkciju vienā institūcijā nekoncentrēsim. Pārņemsim Igaunijas modeli: pastāvīga nominācijas komiteja — četri privātā sektora pārstāvji, Finanšu ministrijas un nozares valsts sekretārs — atlasa padomes visām kapitālsabiedrībām pēc vienotiem standartiem. Padome pati ieceļ valdi. Ministrs vispārējā sapulcē lemj par mērķiem, dividendēm un stratēģiju, ne par cilvēkiem. Interešu konflikts tiek novērsts, neveidojot jaunu iestādi.

Mēs samazināsim VKS skaitu vismaz uz pusi, daļu padarot par iestādēm, daļu par aģentūrām, bet daļu — valstij izejot no attiecīgās tirgus nišas.

3) Tautsaimniecība un valsts finanses. Kāds ir jūsu konkrētais plāns Latvijas produktivitātes un eksporta kāpumam nākamajos četros gados, un kuri rādītāji pierādīs, ka izaugsme nav balstīta tikai uz patēriņu, ES fondiem vai valsts tēriņiem?

Primārais valsts labklājības rādītājs ir dzimstība jeb dzīvotgriba.

Tautsaimniecības izaugsmi mērīsim ar četriem rādītājiem, ko publicēsim reizi gadā: privāto investīciju un eksporta īpatsvars iekšzemes kopproduktā, darba ražīgums uz nostrādāto stundu

pret ES vidējo un privātā sektora īpatsvars nodarbinātībā. Ja aug tikai patēriņš un valsts tēriņi, tie to parādīs.

Ražīgums un eksports aug tur, kur uzņēmums var droši un lēti aizņemties. Latvijā kredīts uzņēmumiem ir viens no dārgākajiem eirozonā, un tā cenā ir iekļauta neziņa, cik aizdevējs atgūs, ja darījums neizdodas. Sakārtosim maksātnespējas un tiesiskās aizsardzības procesu: dzīvotspējīgu uzņēmumu pārstrukturēt ātri, bezcerīgu likvidēt bez gadiem ilgas vilcināšanās, administratora atlīdzību sasaistīt ar iznākumu, ne procesa ilgumu. Ieviesīsim tiesnešu specializāciju komercstrīdos. Mazajam biznesam — fiksēts 10 % mikrouzņēmuma nodoklis apgrozījumam līdz 50 000 EUR gadā. Nodokļu likmes un noteikumus nemainīsim katru gadu.

4) Nodokļu politika un nodokļu administrēšana. Kāds ir jūsu nodokļu politikas mērķis nākamajiem četriem gadiem — zemāks darbaspēka nodokļu slogs, plašāka nodokļu bāze, lielāka progresivitāte, investīciju veicināšana vai ieņēmumu stabilitāte —, un kā jūs sabalansēsiet šos konkurējošos mērķus?

Latvijas budžetā tuvākajos gados ir pieaugoša negatīva fiskālā telpa, kuras dēļ ir apgrūtināts tūlītējs un ievērojams nodokļu sloga samazinājums. Svarīgs priekšnosacījums iespējamai nodokļu mazināšanai ir MMN programmā paredzētā “ģenerāltīrīšana”, kuras rezultātā būtu jāsasniedz būtisks publiskā sektora izdevumu samazinājums algu fondam, iepirkumiem u.c.

Mērķis ir zemāks darbaspēka nodokļu slogs un vienkārša, paredzama sistēma. Pārējie mērķi tam ir pakārtoti.

Ēnu ekonomikas daļa, kas kropļo godīgu konkurenci un balstās uz sistēmiskiem valsts radītiem šķēršļiem, ir jāizbeidz saknē, likvidējot pārmērīgu regulāciju mikro un MVU segmentos.

IIN progresivitāti atceļsim, vienkāršots 10% MUN, 20% no UIN novirzīsim pašvaldībai, kurā uzņēmums darbojas, kapitāla pieauguma nodokļa likmi samazināsim. Patēriņa nodokļi netiks paaugstināti.

Bezdeficīta budžets viena Saeimas sasaukuma laikā būs mūsu ierobežojums tēriņiem.

5) Energētikas politika. Kāds ir jūsu konkrētais plāns, lai Latvija samazinātu energoatkarības riskus un nodrošinātu stabilu elektroenerģijas, siltuma un degvielas pieejamību krīzes situācijās?

Mērķis – iespējami lētākā un drošākā elektroenerģija. Izbeigsim stratēģisko monopolu izmantošanu slēpta nodokļa iekasēšanai.

Paraugšs ir Somijas apgādes drošības modelis: rezervju pienākumu solidāri nes valsts, uzņēmumi un pašvaldības. Somijā tas dod piecu mēnešu degvielas rezervi, kamēr Eiropas prasība ir 90 dienas. Latvijā šo pienākumu šodien nes gandrīz tikai valsts. Inčukalna krātuve ir vienīgā pazemes gāzes krātuve Baltijā. Izmantosim visu tās jaudu un pildīsim to ilgtermiņa iepirkumos kopā ar Igauniju un Somiju.

Kopā ar pašvaldībām un Eiropas Savienības līdzekļiem modernizēsim siltumapgādi tur, kur tā vēl balstās uz importēto kurināmo: vietējā šķeldā, briketes un malka, katlumājas ar diviem kurināmā veidiem un rezerves kurināmā krājums.

Ilgtermiņā attīstīsim sadarbību ar kaimiņvalstīm mazo kodolreaktoru būvniecībā.

Nepieļausim, ka ES Zaļais kurss vājinātu Latvijas drošību un konkurētspēju: VES būvējami tikai par privātiem līdzekļiem, valsts negarantē nemainīgi augstas elektroenerģijas iepirkumu cenas; atcelsim aizliegumu izmantot vietējo kūdras siltuma un elektroenerģijas ražošanā; atcelsim elektroauto iegādes subsīdijas un degvielas cenu aplikšanu ar CO₂ nodokli.

6) Izglītības politika. Kā jūs mainīsiet izglītības finansēšanas un pārvaldības modeli, lai nauda sekotu kvalitātei, skolām un augstskolām būtu lielāka atbildība par rezultātiem, izglītība vairāk atbilstu darba tirgus prasībām, bet ministrija un pašvaldības skaidri atbildētu par sistēmas kopējo sniegumu?

Izglītība un bērni cieš no nebeidzamām centralizētām reformām. Mēs atdosim varu skolām — lēmumus pārceļot no ministrijas uz skolām: valsts tikai nosaka virzienus, skola lemj, kā mācīt, kā organizēt darbu. Nebeidzamo atskaišu plūsmu likvidēsim, naudu novirzot skolotāju algām un mazajām skolām. Pedagogu algas nodrošinās valsts neatkarīgi no pašvaldības maiņas lieluma un klašu izmēra.

Mēs atcelsim dārgos un mācību procesu devalvējošos centralizētos eksāmenus.

Izglītībai jāsakrīt ar darba tirgu. Mērķis — 70 % jauniešu izvēlas profesionālo izglītību, un uzņēmēji tajā ir pilntiesīgi partneri. Profesionālā izglītība ir prestiža izvēle; tā ir līdzvērtīga, konkurētspējīga alternatīva tradicionālajam augstākās izglītības kultam.

7) Aizsardzība un valsts drošība. Kā jūs attīstīsiet valsts aizsardzības dienestu, Zemessardzi, rezerves karavīru sistēmu un civilās aizsardzības prasmes, lai krīzes gadījumā Latvijai būtu sagatavota sabiedrība?

Jāmācās no kara Ukrainā. Ko no tā var pārņemt, nosaka militārie speciālisti; politiķu darbs ir izšķirties starp speciālistu piedāvāto un nodrošināt finansējumu. Mēs esam par totālu aizsardzību — kad visa sabiedrība decentralizēti līdzdarbojas aizsardzības nodrošināšanā.

Stiprināsim Zemessardzi. Pārkārtosim iepirkumu sistēmu tā, lai Zemessardze var ātrāk un autonomāk iegādāties nepieciešamo ekipējumu.

Paātrināsim slāņveida pretgaisa un pretraķešu aizsardzības sistēmu iegādi un uzstādīšanu ap stratēģiskajiem infrastruktūras objektiem.

Vairosim VAD kapacitāti — mācību vietas, instruktorus, poligonus — lai vispārējs, obligāts militārais dienests visiem vīriešiem kļūst iespējams.

8) Demogrāfiskās situācijas uzlabošana. Kā jūs samazināsiet bērnu audzināšanas reālās izmaksas ģimenēm — mājokļa izmaksas, bērnudārzu pieejamību, nodokļu atvieglojumus, pabalstus, izglītības un veselības aprūpes izdevumus —, un kuri pasākumi visvairāk palīdzēs pieņemt lēmumu par pirmā, otrā vai trešā bērna piedzimšanu?

Valsts nevar “nopirkt” bērnus ar pabalstiem — dzimstība ir sabiedrības morāles, kultūras un drošības rādītājs. Visa mūsu programma ir par mūsu nācijas dzīvotgribas veicināšanu.

Atcelsim NĪN vienīgajam mājoklim, atcelsim būvatļaujas privātmājām, ieviesīsim 0% PVN pirmajam mājoklim jaunos projektos, palielināsim IIN atvieglojumu par katru bērnu līdz 500 EUR mēnesī, māmiņu pavadīto laiku bērnu kopšanas atvaļinājumos ieskaitīsim darba stāžā — tādējādi dodot ģimenēm iespēju pašām pelnīt, augt un veidot nākotni savā zemē.

9) Valsts pārvaldes uzlabošana. Kuras valsts pārvaldes funkcijas, iestādes vai procesus jūs pārskatīsit pirmajos divos valdības darba gados, lai mazinātu dublēšanos, birokrātiju un zemas pievienotās vērtības darbības, nepasliktinot pakalpojumu kvalitāti?

Realizēsīm nulles budžetu. Samazināsim ministriju skaitu no 14 uz 10. Likvidēsīm KEM un VARAM, pārdalot to funkcijas; apvienosīm KM un IZM, kā arī VM un LM.

Kvalitāte necieš, jo funkcijas saglabājas — mainās pakļautība. Ietaupījums vadības un atbalsta slānī: grāmatvedība, iepirkumi, personālvadība un IT vienai valstij nav jāuztur padsmī reizes.

Atcelsim Valsts civildienesta likumu — ierēdņiem tie paši darba noteikumi, kas visiem pārējiem. Pārskatīsim iepirkumus: izbeigsīm ar valsts arhitektūru nesavietojamus IT risinājumus un lielo piegādātāju monopolu.

Datu apmaiņu starp iestādēm pēc Igaunijas *X-Road* parauga: kas valstij jau ir, to no cilvēka vairs neprasīsim. Digitalizācijai jāmazina birokrātija, ne jāpārnes tā ekrānā.

IVN noteiksim maksimālo termiņu — deviņi mēneši.